

Sygn. akt IV KK 737/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Gierczak

w sprawie **R. C.**

skazanego za przestępstwo z art. 244 k.k.,

po rozpoznaniu w dniu 26 maja 2020 r. w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji Prokuratora Generalnego wniesionej na niekorzyść skazanego od wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 10 stycznia 2019 r. o sygnaturze akt VII Ka (...), utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z. z dnia 4 października 2018 r. o sygnaturze akt IIK (...)

uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

R. C. został oskarżony o to, że w dniu 19 stycznia 2018 r. na ul. C. w P., woj. (...), kierował samochodem marki Honda Accord nr rej. (...) pomimo orzeczonego przez sąd zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych zgodnie z

wyrokiem [Sądu Rejonowego w Z. z dnia 23 stycznia 2013 r.] o sygn. akt II K (...), to jest o czyn z art. 244 k.k.

Sąd Rejonowy w Z., wyrokiem z dnia 4 października 2018 r., sygn. akt II K (...) uznał oskarżonego R. C. za winnego zarzuconego mu występku z art. 244 k.k. i skazał go na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności, polegającej na obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. Ponadto, na podstawie art. 42 § 1a pkt 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek kamy w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres roku oraz zasądził na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania.

Od powyższego orzeczenia apelację wniósł prokurator zaskarżając wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego R. C. .

Skarżący zarzucił obrazę prawa materialnego, a to art. 64 § 1 k.k. poprzez jego niezastosowanie i nieprzypisanie oskarżonemu czynu wyczerpującego znamiona art. 244 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., podczas gdy dopuścił się on zarzucanego mu czynu w warunkach powrotu do przestępstwa, a nadto zarzucając mu rażącą niewspółmierność kary i środka karnego wymierzonego oskarżonemu za czyn z art. 244 k.k. w stosunku do wysokiego stopnia społecznej szkodliwości czynu przypisanego ww. w odniesieniu do jego dotychczasowego sposobu życia, a zwłaszcza uprzedniej karalności i popełnienia przypisanego czynu w warunkach art. 64 § 1 k.k., co w konsekwencji powoduje, że wymierzona kara nie spełni swych zapobiegawczych i wychowawczych celów, jakie powinna osiągnąć wobec skazanego oraz nie realizuje potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Podnosząc powyższe zarzuty prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez przyjęcie w opisie i kwalifikacji prawnej czynu przypisanego R. C. działania w warunkach powrotu do przestępstwa w rozumieniu art. 64 § 1 k.k. oraz wymierzenie za przypisany czyn kary 6 miesięcy pozbawienia wolności i orzeczenie środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat.

Sąd Okręgowy w C. wyrokiem z dnia 10 stycznia 2019 r., sygn. akt VII Ka (...) utrzymał w mocy zaskarżony wyrok a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Wyrok ten został, w trybie art. 521 § 1 k.p.k., zaskarżony na niekorzyść skazanego kasacją Prokuratora Generalnego.

Skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nienależytym rozważeniu i ustosunkowaniu się w uzasadnieniu orzeczenia do zarzutu i argumentów podniesionych w apelacji prokuratora, co skutkowało rażącą obrazą prawa materialnego, a mianowicie art. 64 § 1 k.k., poprzez brak jego zastosowania i przypisania oskarżonemu R. C. czynu wyczerpującego znamiona z art. 244 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., w sytuacji gdy oskarżony dopuścił się przypisanego mu przez Sąd I instancji występkę w warunkach powrotu do przestępstwa i w konsekwencji czego doszło do niezasadnego utrzymania w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Z..

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w C. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w stopniu oczywistym, co umożliwiała jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Analiza pisemnych motywów Sądu Okręgowego w C. wskazuje, iż Sąd ten wprawdzie rozpoznał zarzut obrazy prawa materialnego, podniesiony w apelacji prokuratora, to jednak uczynił to w sposób pobieżny i odbiegający od rzetelności, naruszając tym samym – w stopniu rażącym – dyspozycje art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. Brak wszechstronnego rozważenia argumentacji apelującego, wyrażający się w szczególności przez błędne, albowiem wybiórcze, odwołanie się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, doprowadził w konsekwencji do wadliwego utrzymania w mocy wyroku przypisującego oskarżonemu zarzucany mu występki bez uwzględnienia, iż został on popełniony w warunkach powrotu do przestępstwa o jakim mowa w art. 64 § 1 k.k. Spełniony został zatem także drugi warunek uwzględnienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia, wynikający z art. 523 § 1

zdanie pierwsze k.p.k., a to wobec oczywistego, istotnego wpływu uchybienia na treść orzeczenia.

Rozważania dotyczące podobieństwa przestępstw w rozumieniu art 64 § 1 k.k., w zakresie obejmującym czyny zabronione określone w art. 178a § 4 k.k. i art. 244 k.k. rozpocząć należy od przypomnienia, iż zgodnie z definicją legalną zawartą w art. 115 § 3 k.k. przestępstwami podobnymi są w szczególności przestępstwa należące do tego samego rodzaju. Z punktu widzenia rozpoznawanej sprawy nie ma bowiem znaczenia drugie zdanie powołanego wyżej art. 115 § 3 k.k. o zaliczeniu dwóch lub większej liczby przestępstw do „tego samego rodzaju” decydują dobra prawne, przeciwko którym przestępstwa te były wymierzone. Jednorodziejowe są więc przestępstwa wymierzone przeciwko dobrom prawnym tego samego rodzaju, niekoniecznie dobrom identycznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2013 r., sygn. IV KK 68/13, OSNKW2013 nr 9, poz. 77). O zaliczeniu przestępstw do tego samego rodzaju powinien zatem rozstrzygać wynik porównania dóbr prawnych, przeciwko którym te przestępstwa są skierowane. Decydująca nie jest tożsamość, lecz jednorodziejowość przedmiotu ochrony. Oznacza to, iż przestępstwami należącymi do jednego rodzaju są przestępstwa wymierzone przeciwko dobrom prawnym tego samego rodzaju, ale niekoniecznie skierowane przeciwko dobrom identycznym

Podstawy do osądu, kiedy dwa nieidentyczne dobra prawne należy uważać za jednorodziejowe, dostarcza oczywiście w pierwszej kolejności systematyka części szczególnej i wojskowej kodeksu karnego. Wspólność rodzajowa przedmiotu ochrony stanowi bowiem wiodące kryterium grupowania kodeksowych przepisów określających poszczególne typy czynu zabronionego w rozdziały. Nie oznacza to jednak, że nie mogą być jednorodziejowymi przestępstwa kwalifikowane na podstawie przepisów umieszczonych w różnych rozdziałach kodeksu (albo nawet w różnych ustawach). Niektóre przepisy służą ochronie nie tylko dóbr wymienionych w tytule danego rozdziału, lecz także innych jeszcze dóbr (tzw. uboczny przedmiot ochrony), a one też *in concreto* mogą być podstawą ustalenia jednorodziejowości przestępstw (zob. J. Majewski [w:] W. Wróbel [red.], A. Zoll [red.], Kodeks karny. Część ogólna, Komentarz do art. 115 § 3, teza 8).

Dokonując analizy kryteriów oceny jednorodzaowości przestępstwa z art. 244 k.k. z przestępstwem przypisanym oskarżonemu prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 23 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy nie dostrzegł, iż przedmiotem rozważań należało objąć art. 178a § 4 k.k., nie zaś wyłącznie § 1 tego przepisu. Przepis art. 178a § 4 k.k. cechuje niejednorodny charakter normatywny: pierwsza jego część, wyraża instytucję nadzwyczajnego obostrzenia kary, polegającą na specyficznej recydywie w zakresie przestępstw komunikacyjnych. Odmienny charakter ma druga część art. 178a § 4 k.k. W tej części art. 178a § 4 k.k. wysławia typ czynu zabronionego, bowiem okoliczności w nim wskazane związane są ściśle z oceną społecznej szkodliwości czynu sprawcy prowadzącego pojazd mechaniczny w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (zob. postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2012 r., I KZP 22/11, OSNKW 2012/1/6). Należy więc wyraźnie odróżnić sytuację, kiedy sprawca czynu określonego w art. 178a § 1 k.k. był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, od przypadku, w którym sprawca dopuścił się czynu określonego w art. 178a § 1 k.k. w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo.

Jeżeli zatem art. 178a § 4 *in fine* k.k. wysławia typ czynu zabronionego, należy rozważyć przedmiot ochrony tego przestępstwa. Bez wątpienia zasadniczym przedmiotem ochrony jest bezpieczeństwo w komunikacji, które może zostać zagrożone poprzez uczestniczenie w niej, w charakterze prowadzącego pojazd mechaniczny, osoby wobec której orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych w związku ze skazaniem za przestępstwo. Okoliczność ta nie budzi wątpliwości w kontekście zamieszczenia tego przepisu w rozdziale XXI kodeksu karnego, grupującym przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Natomiast ubocznym przedmiotem ochrony, wynikającym ściśle ze znamion typu czynu, jest także autorytet wymiaru sprawiedliwości, który sprawca narusza niewykonując wcześniej orzeczonego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, okazując tym samym lekceważenie dla wyroków sądowych (zob.

cyt. postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2012 r., I KZP 22/11). Analogiczne stanowisko, choć niewypowiedziane wprost, wynika z przywołanego przez Sąd, postanowienia SN z dnia 10 kwietnia 2018 r., III KK 97/18. Pogląd taki jest również prezentowany w doktrynie (zob. R.A. Stefański, Glosa do postanowienia SN z dnia 19 stycznia 2012 r., I KZP 22/11, OSP 2012, nr 5, poz. 50, s. 330).

W przypadku przestępstw posiadających tzw. główny i uboczny (dodatkowy) przedmiot ochrony, podstawą ustalenia przynależności porównywanych typów przestępstw do tego samego rodzaju może być każde z atakowanych nimi dóbr, bez znaczenia, czy mieści się ono w głównym, czy ubocznym przedmiocie ochrony (zob. wyrok SN z dnia 24 sierpnia 2016 r., V KK 33/16).

Podsumowując rozważania w tej części, jeżeli oskarżonemu uprzednio prawomocnie przypisano nie tylko czyn polegający na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, ale także – w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, to przestępstwo takie, kwalifikowane z art. 178a § 4 *in fine* k.k. w zw. z § 1 tego przepisu, jest przestępstwem podobnym – w rozumieniu art. 115 § 3 k.k. – do popełnionego następnie występku niezastosowania się do zakazu prowadzenia pojazdów stypizowanego w art. 244 k.k.

Zaistniała w niniejszej sprawie sytuacja procesowa oskarżonego R. C. w pełni aktualizuje opisane powyżej kryteria uznania za podobne przypisanego mu prawomocnie przestępstwa z art. 178a § 4 *in fine* k.k. (wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 23 stycznia 2013 r., sygn. akt II K (...), pkt. 1, objętego następnie wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w Z. z dnia 20 maja 2014 r., sygn. akt II K (...)) ze stanowiącym przedmiot niniejszego postępowania przestępstwem z art. 244 k.k. To zaś z kolei otwiera możliwość przyjęcia działania w warunkach recydywy podstawowej sprawcy, który dopuścił się występku z art. 244 k.k. będąc uprzednio skazanym za prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w związku ze skazaniem za przestępstwo, przy spełnieniu pozostałych przesłanek z art. 64 § 1 k.k.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak na wstępie.

